

## โครงการ Strengthening Integrated Water Resource Planning and Management at River Basin Level

### ความเป็นมาของโครงการฯ

๑. ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ได้เคยให้ความช่วยเหลือประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๕๗ ในโครงการ Strengthening Integrated Water and Flood Management Implementation เพื่อช่วยสนับสนุนรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการตัดสินใจและการปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเน้นที่การบริหารจัดการอุทกภัย โดยให้มีการดำเนินงานโครงการนำร่องในกลุ่มน้ำยม ประกอบด้วย ๒ องค์ประกอบ ๑) การพัฒนาการวางแผนและแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อการประเมิน (Assessment) กำกับดูแล และการประเมินผล (Evaluation) โครงการบริหารจัดการน้ำ ๒) การพิจารณาทบทวนแนวทางเลือกในการบริหารจัดการน้ำและการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มน้ำ

๒. สำนักบริหารหนี้สาธารณะได้มีหนังสือ ด่วน ที่ กค ๐๙๐๕/ว ๒๐๖ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ แจ้งว่า ADB เสนอให้พิจารณาการดำเนินโครงการความช่วยเหลือทางวิชาการ (Technical Assistance: TA) ในนามประเทศไทยโครงการ Strengthening Integrated Water Resource Planning and Management at River Basin Level (TA ๙๒๐๔/THA) วงเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ ซึ่งเป็นเงินสนับสนุนแบบให้เปล่า (Grant Basis) โดยมีกรรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยบริหารโครงการ ซึ่งกรรมทรัพยากรน้ำ ได้ตอบไม่ขัดข้องในการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว

๓. ในเอกสาร Technical Assistance Report โครงการ Strengthening Integrated Water Resource Planning and Management at River Basin Level ของ ADB ได้ระบุเหตุผลความจำเป็นของโครงการไว้ ดังนี้

- อุทกภัยครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (IWRM) จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้เข้มแข็งขึ้น หากขาดการบูรณาการและวิธีการที่สมดุลในการจัดการอุปสงค์และอุปทานของน้ำแล้ว ประเทศไทยจะไม่มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาอุทกภัยในอนาคต

- หลักการ IWRM ได้รับความสำคัญตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (๒๕๔๐ – ๒๕๔๔) หลักการ IWRM ให้ความสำคัญกับกลุ่มน้ำในการเป็นหน่วยหนึ่งที่สำคัญสำหรับการวางแผนกลุ่มน้ำและการบริหารจัดการ แต่ในประเทศไทยคณะกรรมการกลุ่มน้ำยังไม่ใช่องค์กรทางกฎหมาย และอำนาจหน้าที่ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นองค์กรกลุ่มน้ำจึงยังขาดศักยภาพในการวางแผนและการดำเนินงาน การวางแผนและการบริหารจัดการน้ำจึงยังอาศัยหน่วยงานส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่

- ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ปี ๒๕๕๘-๒๕๖๙ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของ IWRM ในระดับกลุ่มน้ำ ซึ่งได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกลุ่มน้ำไว้อย่างชัดเจน และได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการวางแผนปฏิบัติการในระดับกลุ่มน้ำ คณะกรรมการกลุ่มน้ำประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทย ท้องถิ่น ชุมชน ภาคเอกชน และนักวิชาการ ซึ่งหน่วยงานของกรรมทรัพยากรน้ำ

ในภูมิภาคปฏิบัติงานเป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการลุ่มน้ำ โดยคณะกรรมการลุ่มน้ำจะเป็นผู้จัดทำแผนปฏิบัติการในลุ่มน้ำ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการลุ่มน้ำยังขาดศักยภาพและกลไกการมีส่วนร่วมในการวางแผนในระดับลุ่มน้ำ ดังนั้นหากมีการใช้โปรแกรมแบบจำลองในการประเมินผลกระทบต่างๆ จะเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจได้

- ADB เคยมีโครงการความร่วมมือ Strengthening Integrated Water and Flood Management Implementation กับกรมทรัพยากรน้ำมาก่อนในลุ่มน้ำยม ซึ่งการใช้แบบจำลองในโครงการนี้ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลุ่มน้ำยมมีความเข้าใจภาวะน้ำท่วม น้ำแล้ง และประเด็นการจัดสรรน้ำได้ดีขึ้น ซึ่งช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถทำความเข้าใจร่วมกันในการบริหารจัดการลุ่มน้ำเพื่อลดความเสี่ยงจากน้ำท่วมในอนาคต

- กรมทรัพยากรน้ำได้แสดงความประสงค์ต้องการความร่วมมือทางวิชาการเพื่อสร้างเครื่องมือแบบจำลอง IWRM โดยอ้างอิงจากวิธีการที่เคยใช้ในลุ่มน้ำยม ซึ่งเครื่องมือนี้จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาภาพจำลองของแผนในแบบต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถนำมาจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการลุ่มน้ำได้ต่อไปใน ๒๕ ลุ่มน้ำหลัก การใช้เครื่องมือแบบจำลอง IWRM เป็นเครื่องมือสนับสนุนการตัดสินใจจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำและคณะกรรมการลุ่มน้ำจัดทำแผนบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งจะช่วยทำให้ชุมชนมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและพัฒนายุทธศาสตร์ในการรับมือกับปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง และเหตุการณ์ภัยธรรมชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ซึ่งจะช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของชุมชนในลุ่มน้ำดีขึ้นในระยะกลางถึงระยะยาว

#### ขอบเขตความร่วมมือของโครงการ

๑. ผลลัพธ์ของโครงการจะเกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมของระบบการบริหารจัดการน้ำ โดยผลลัพธ์คือจะเกิดการบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพขึ้นใน ๒๕ ลุ่มน้ำ

๒. โครงการกำหนดขอบเขตการดำเนินโครงการ ดังนี้

๒.๑ การติดตั้งและทดลองใช้ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และลุ่มน้ำของประเทศอย่างบูรณาการ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือแบบจำลองนี้จะทำให้ผู้ใช้งานสามารถทดสอบผลกระทบด้านอุทกวิทยาจากการทดลองใช้การบริหารจัดการน้ำในรูปแบบต่างๆ ในลุ่มน้ำ เครื่องมือแบบจำลองเดิมที่เคยใช้ในโครงการความร่วมมือกับ ADB ในลุ่มน้ำยมจะถูกนำมาพัฒนาให้เป็นเครื่องมือแบบจำลองพื้นฐานในระดับลุ่มน้ำในโครงการนี้ ในส่วนของการเพิ่มเติมการตีความผลที่ง่ายต่อผู้ใช้งาน จะทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความเข้าใจมากขึ้นต่อผลกระทบที่เกิดจากทางเลือกในการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งระบบการไหลของน้ำ ซึ่งจะช่วยทำให้เกิดการเจรจาและความตกลงร่วมกันในการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ในการบริหารจัดการ ในส่วนของการประเมินผลกระทบสะสมจะช่วยเอื้ออำนวยให้กระบวนการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับประเทศง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังจะมีการจัดทำคู่มือการใช้งานเครื่องมือแบบจำลองที่เข้าใจง่ายอีกด้วย

๒.๒ การฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรที่รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและวางแผนการบริหารจัดการน้ำ และลุ่มน้ำของประเทศอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของกรมทรัพยากรน้ำในระดับจังหวัดทั้ง ๒๕ ลุ่มน้ำ จะได้รับการฝึกอบรมให้สามารถรวบรวมและประเมินผลข้อมูลด้านอุทกวิทยาเพื่อปฏิบัติงานด้านแบบจำลองเพื่อให้ได้ผลมาวิเคราะห์เป็นยุทธศาสตร์ทางเลือกในการบริหารจัดการน้ำ การฝึกอบรมจะรวมถึงการสาธิตและการสื่อสารผลของการใช้แบบจำลองแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกรมทรัพยากรน้ำจะดำเนินการโครงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในลุ่มน้ำ และจะมีการชี้แนะกระบวนการหารือในเรื่องการเลือกยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาในการบริหารจัดการลุ่มน้ำ นอกจากนี้จะมีการจัดทำแนวทางกระบวนการตัดสินใจโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อใช้ในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำและข้ามลุ่มน้ำ

การใช้แบบจำลองในลุ่มน้ำ ข้อมูล GIS ต้องมีความละเอียด (resolution) ที่เหมาะสม ซึ่งการปรับปรุงข้อมูล GIS ให้มีความละเอียดต้องใช้เวลา โดยโครงการฯ คาดว่ากรมทรัพยากรน้ำจะสามารถปฏิบัติงานด้านแบบจำลองต่อไปได้จนเสร็จสิ้นหลังจากโครงการความช่วยเหลือยุติลง หากผู้ปฏิบัติงานได้รับการฝึกอบรมตามมาตรฐานคู่มือที่ได้จัดทำขึ้น แผนการปฏิบัติงานในระดับลุ่มน้ำอาจใช้เวลานานกว่าที่คาดไว้กว่าจะสัมฤทธิ์ผล หากรัฐบาลไม่จัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้แก่คณะกรรมการลุ่มน้ำ

ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

| ผลกระทบที่คาดหวัง : ระบบการบริหารจัดการน้ำโดยรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙) |                                                                                                                                                                                                                                               |                         |                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| ผลสัมฤทธิ์ (results chain)                                                                                                        | ตัวชี้วัด                                                                                                                                                                                                                                     | แหล่งข้อมูล/การรายงานผล | ความเสี่ยง                                                                 |
| <b>ผลลัพธ์ (outcome)</b><br><br>การบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นใน ๒๕ ลุ่มน้ำ                              | มีความตกลงร่วมกันในแต่ละลุ่มน้ำ โดยมีกระบวนการปรึกษาหารือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในปี ๒๕๖๑                                                                                                                                              | ทน. รายงานต่อ กนช.      | รัฐบาลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ให้ความสำคัญน้อยในเรื่องนี้            |
| <b>ผลผลิต (Output)</b><br><br>๑. มีการพัฒนาเครื่องมือแบบจำลองในการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ                                      | การประเมินผลกระทบสะสมและการแปลผลแบบจำลองมีการบูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือแบบจำลองสำหรับการบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ<br><br>แพคเกจเครื่องมือแบบจำลองสำหรับการบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ ได้รับการรับรองโดย ทน. ภายในปี ๒๕๖๐ | รายงานประจำปีของ ทน.    | ไม่มีข้อมูล GIS และข้อมูลอุทกวิทยาในความละเอียด (resolution) ตามที่ต้องการ |
| ๒. ศักยภาพของบุคลากรในลุ่มน้ำเพิ่มขึ้นในด้านการวางแผนบริหารจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการ                                               | เจ้าหน้าที่ ทน. ๔๐ คน ได้รับการฝึกอบรมให้สามารถใช้เครื่องมือแบบจำลองได้<br><br>นำผลจากการใช้แบบจำลองไปเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ๒๕ ลุ่มน้ำ ภายในปี ๒๕๖๑                                                                                | ทน. รายงานต่อ กนช.      |                                                                            |

กำหนดการชี้แจง

โครงการ Strengthening Integrated Water Resource Planning and  
Management at River Basin Level (TA9204/THA)

ณ ห้องประชุมสายชล ชั้น ๙ อาคารกรมทรัพยากรน้ำ

วันพุธที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๐ ระหว่างเวลา ๑๓.๓๐ – ๑๔.๓๐ น.

- กล่าวรายงานโครงการ  
โดยผู้อำนวยการสำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ
  - ชี้แจงรายละเอียดโครงการ  
โดยผู้แทนธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) หรือ Mr. Jorma Koponen หัวหน้าที่ปรึกษาโครงการ
  - มอบหมายนโยบายและแนวทางการดำเนินงาน  
โดยอธิบดีกรมทรัพยากรน้ำหรือผู้แทน
  - ตอบข้อซักถามเกี่ยวกับโครงการ  
โดยผู้แทนธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) หรือกรมทรัพยากรน้ำ
-